

RAPORTI PAPUNESI - INFLACION

Ligjerata 9
Prof. Alban Asllani

 BPrAL AAB
CILËSI. LIDERSHIP. SUKSES!

Disa nga Objektivat kryesore Makroekonomike te Qeverise...

- 1. Niveli i lartë i prodhimit dhe i normave të larta të rritjes ekonomike.
- 2. Shkalla e lartë e punësimit, papunësia e ulët.
- 3. Stabiliteti i çmimeve.
- 4. Zhvillim i balancuar rajonal
- 5. Bilanc i ekuilibruar pagesash

Mjetet/Instrumentet e qeverise per realizimin e politikave makroekonomike...

- **Politika Fiskale**
- **Politika Monetare**
- **Politika e të ardhurave**
- **Politikat e marrëdhënieve ekonomike me botën e jashtme**

Raporti papunesi-inflacion

- Dy objektivat kryesore makroekonomike te qeverive ne bote jane:
 - 1- punezenia e plote dhe
 - 2- stabiliteti i cmimeve
- Cdo qeveri duhet te mundohet te stabilizon cmimet dhe ne te njeften kohe te krijoj vende te reja te punes.
- Per te arritur keto dy objektiva, qeveria duhet te kupton lidhjen apo reportin mes papunesise dhe inflacionit.
- Ne perpjekjet e qeverive per te ulur ne minimum papunesine, ata mund te shkaktojne ne rritje te inflacionit.
- Pra ne afatin e shkurter, mendohet te kete nje lidhje negative mes papunesise dhe inflacionit.

Shembull: Efektet e Inflacionit në Zimbabwe

Uje e vlerës së Parasë

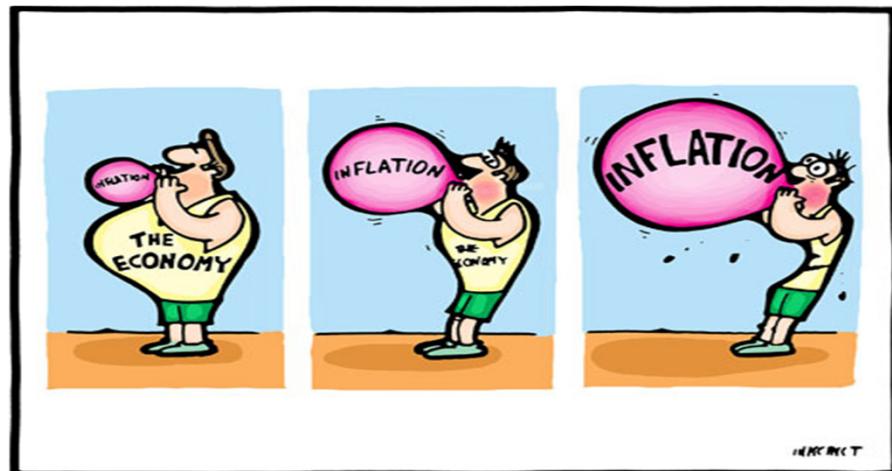

Efekti më i keq për shkak të inflacionit

Inflacioni dhe ndikimi ne paga

Inflacioni dhe pasojat ne ekonomi

Papunesia dhe pasojat e saj

Burimet e inflacionit

- Mbizotron pikepamja se inflacioni tenton te jetë inercial, dmth me norma te pandryshuara perderisa ne ekonomi nuk kane ndodhur ndryshime te rendesishme ne anen e kekrkeses dhe oferetes.
- Ne kete menyre ne funksion te analizes se burimeve te inflacionit dallojme:
 - 1. Inflacioni inercial
 - 2. Inflacioni nga kerkesa dhe
 - 3. Inflacioni nga oferta

Inflacioni inercial

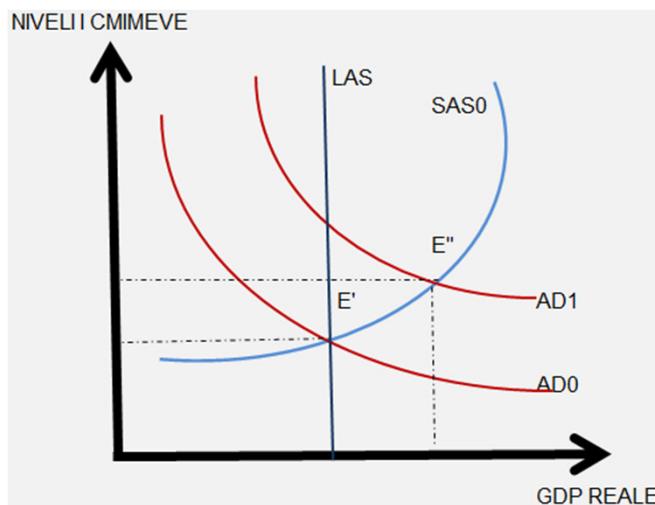
- **Inflacioni inercial** quhet ndryshe **infacion i parashikueshem ose i pritshem**, perderisa norma e inflacionit eshte e qendrueshme, per sa kohe nuk ndodhin ndryshime ne anen e ofertes dhe te kerkeses aggregate.
- Natyra inerciale e inflacionit shpjegohet me natyren inercilae **te pritjeve te aggregateve ekonomike**, te pershtatura keto ndaj inflacionit aktual ose prezent.
- Prirja per ritme te qendrueshme inflacioni lidhet me menyren e percaktimit te **cmimeve dhe pagave**. Kur pagat dhe cmimet rriten shpejt, dhe parashikohen qe te rriten edhe ne ardhmen, agjentet ekonomike perfshijnë pritjet e tyre per te ardhmen.
- Inflacioni **jo gjithmone qendron ne norme konstante** sepse ekonomia here pas here goditet dhe shkakton ndryshime ne normen e inflacionit:
 - sezona e dobet ne buqesi,
 - ndryshimet e kurset e kembimit valutor,
 - ndryshimet ne produktivitetin e punes dhe ngjarjet e tjera ekonomike.
- Kur ndodhin fenomene te tilla ne ekonomi, pritjet e agjendeve ekonomik mund te ndryshojne, pra ndryshon edhe norma e parashikuar e inflacionit.

Inflacioni nga kerkesa

- Eshte inflacion qe rezulton **nga nje rritje ne kerkesen aggregate**.
- Ka shume faktor qe ndikojne ne kerkesen aggregate, por me te rendesishmit prej tyre qe janin nje rritje te ndieshme jane:
 - - rritja ne **oferten e parase dhe rritja e shpenzimeve qeveritare (G)** per te blere mallra dhe sherbime.
- Kur kerkesa aggregate rritet, **kurba e kerkeses aggregate zhvendoset djathtas** (lart) pozicionit te saj fillestar duke na dhene nje ekuilibre te ri te nivitet te per gjithshem te cmimeve dhe te GDP reale.
- Ngritja e nivilet te cmimeve do te shoqerohet me ngritjen e nivilet te pagave dhe do te jap nje impuls te ri rritjes se nivilet te per gjithshem te cmimeve, pra, Inflacionit.
 - Kjo dukuri njihet ne teorine ekonomike me emerin **Spirala Cmimi-page-inflacion**, apo rritje e shkallezuar e inflacionit,

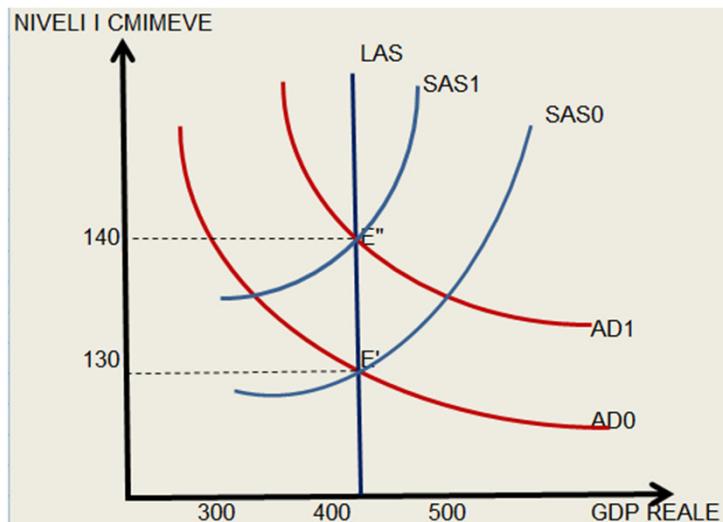
Inflacioni nga kerkesa

Nje kerkesa aggregate e rritur ndaj ofertes te kufizuar, qone shume shpejt ne rritjen e nivilet te per gjitshesm te cmimeve, pra ne inflacionin nga tekresa.

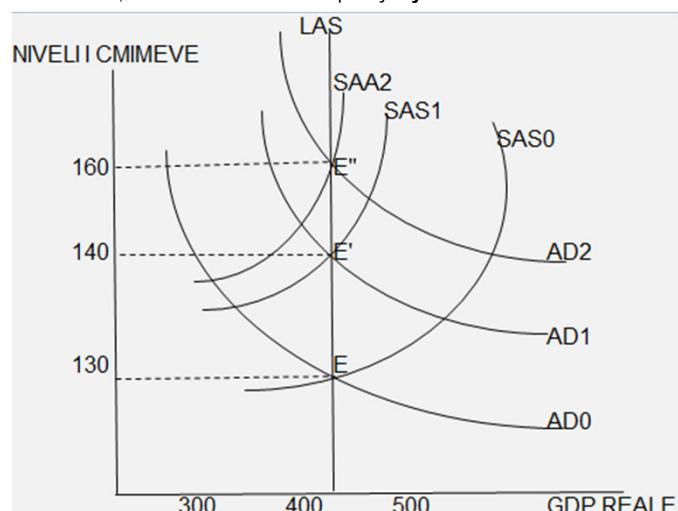
Rritja e shkallezaur e inflacionit

Kur norma e papunesise eshte **nen nivelin natyror te saj** (shume e ulet), do te kete mungese te punetoreve. Pagat fillojne te rriten dhe lakuja AS (SAS – Oferta aggrege ne afatin e shkurter) do te zhvendoset majtas – apo lart pozites saj fillestare.

Inflacioni i vazhdueshem nga kekresa

Ne rast se AD vazhdon te rritet (te zhvendoset djathtas nga AD1 ne AD2), per arsyte te ndryshme (p.sh. Riten shpenzimet qeveritare ne nje kampanje elektorale, apo per te mbuluar deficitin buxhetor emitohen para me shume, atehher ekonomia do te pasoje **nje inflacion te vazhdueshem nga kerkesa**.

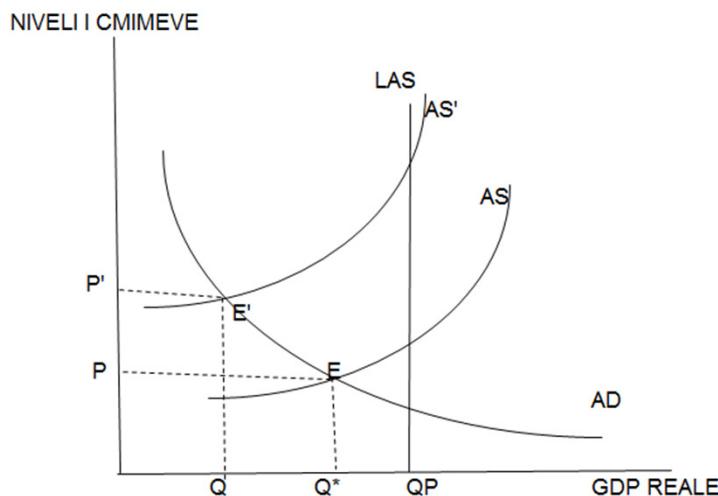

Inflacioni nga kostoja (inflacioni i ofertes)

- Inflacioni nga kostoja shfaqet kur rriten cmimet e produkteve per shkak te rritjes se kostove te tyre.
- Inflacioni nga kostoja mund te ndodh si rezultat i veprimit te faketoreve te meposhtem:
 - a) nje rritje me e madhe e pagave se sa produktiviteti i punes
 - b) nje rritje ne kursin e kembimit te monedhes e cila rrite koston e materialeve te importuara
 - c) nje rritje ne koston e lendeve te para te importuara per shkaqe te faketoreve te jashtem si psh. rritja e cmimit te naftes (psh ne vitet 1973 dhe 1980 nga OPEK)
 - d) nje rritje ne taksen indirekte
- E vecanta e inflacionit nga kostoja eshte rritja e cmimeve ne kushtet e reniges ekonomike.
- Pra, kur ekonomia eshte poshte kufirit te zenies se plote ne pune ne kushtet kur kemi inflacion nga oferta, ndodhe qe bashkohet inflacioni me papunesine.
 - Kriza financiare dhe kriza e borxheve ne Eurozone.

Inflacioni nga kostoja

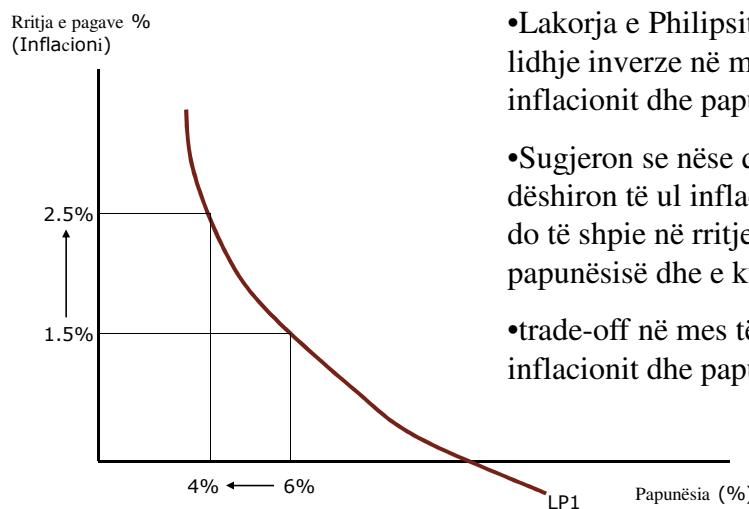
Ekonomia eshte poshte kufirit te zenies se plote ne pune, ne kushtet kur kemi inflacioni nga oferta, ndodhe qe te bashkekzistojne inflacioni me papunesine.

Raporti papunesi-inflacion. Lakorja e Filipsit (Philipsit)

- Punezenia e plote dhe stabiliteti i cmimeve jane dy objektivat qendrore makroekonomike te cdo qeverie.
- Per kete qellim qeverite duhet te luftojne ne te dy krahet, kunder papunesise masive dhe kunder inflacionit. Cka ndodh me inflacionin kur qeveria merr masa per uljen e papunesise ose anasjellates?
- Nje model teorik te raportit papunesi-inflacion e jep lakorja e Philipsit, nga ekonomisti William Phillips.
 - Ai gjeti nje lidhje reciproke midis papunesise dhe ndryshimit ne page dhe kjo lidhje rezultoi te ishte NEGATIVE.
- Midis papunesise dhe inflacionit cila prej ketyre smundjeve te kurohet me perparesi? Kjo eshte sfida qe ofron kurba e Philipsit per hartuesit e politikave ekonomike ne periudha afatshkurterar.

Lakorja e Philipsit

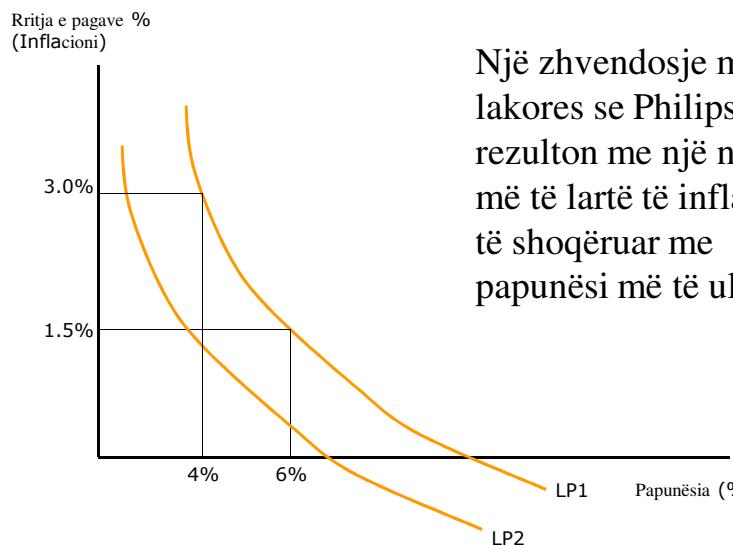

- Lakorja e Philipsit tregon lidhje inverze në mes të inflacionit dhe papunësisë.
- Sugjeron se nëse qeveria dëshiron të ul inflacionin, kjo do të shpie në rritjen e papunësisë dhe e kundërta:
- trade-off në mes të inflacionit dhe papunësisë.

Lakorja e Philipshit ne periudhe afatshurter

- Kur inflacioni rritet mbi ate te pritshem, ose mbi ate inercial, njerezit fillojne te pershtaten me nivelin e ri te inflacionit dhe te presin nje inflacion me te larte.
- Cdo nivel te dhene te papunesise do ti perggjigjet nje nivel me i larte i inflacionit, lakorja Philipshit do te zhvendoset djathtas.
- Menyra se si nje shok ne kerkese ose ne oferten agragate tenton te ndryshoje normen e pritshme te inflacionit dhe te zhvendose lakoren e Phlipshit, perbejne nje pjese te rendesishme te teorise moderne makroekonomike.

Lakorja e Philipshit - zhvendosja

Lakorja e Philipsit

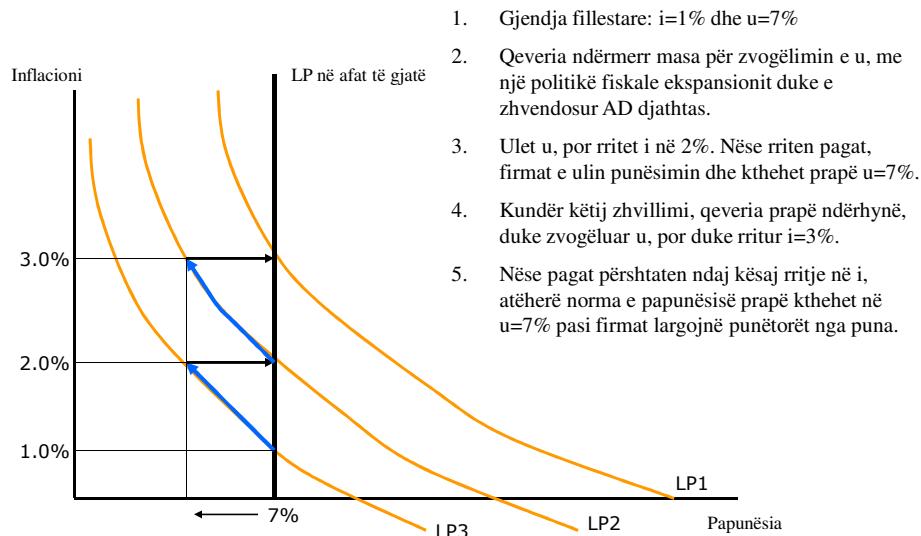
Problemet:

- Në vitet e 1970-ta: Inflacioni dhe papunësia u rritën njëkohësisht
 - stagflacioni

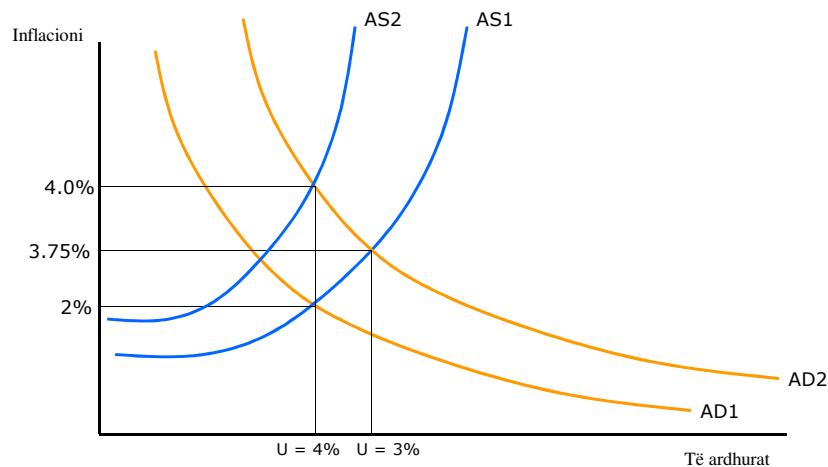
Lakorja e philipsit ne peridhuen afatgjate

- Ne periudhen afatgjate tregon lidhjen midis inflacionit dhe papunesise kur norma e inflacionit aktuale eshte e barabarte me norem e pritshme te inflacionit.
- Ne periudhen afatgjate lakorja e philipsit behet plotesishte inelastike ne madhesine e normes natyrore te papunesise.

Lakorja e Philipsit (LP) në afatin e gjatë

AS-AD

Konkuluzioni

- Hipoteza mbi lidhjen reciproke ne mes papunesise dhe inflacionit, cmimet dhe pagat tentojne te akselerohen kur papunesia eshte nen normen natyrore, **njihet si hipoteza e normes natyrore te papunesise.**
- Pra, per aq kohe sa papunesia eshte nen normen natyrore, inflacioni do te rritet. E kunderta do te ndodhe neqoftese do te kemi papunesi te larte. Ne kete rast inflacioni do te tentoje te ulet, per aq kohe sa qe papunesia eshte mbi normen natyrore.

Dy perfundime te rendesishme rrjedhin nga norma natyrore e papunesise:

- 1. qeveria me politikat e saja aktive dhe pasive ne tregun e punes mund te qoje poshte normen natyrore te papunesise per nje kohe te gjate pa shkaktuar nje spirale ngritese te pages dhe cmimeve
- 2. Qeveria mund te zgjedhe nje papunesi te ulet me kosto te inflacionit me te larte e ne rritje, ose nje inflacion te ulet me kosoto te nje papunesie te larte. Por , gjithashtu mund te perpiqet ta mbaje papunesine ne nivelin e saj natyror, duke siguruar edhe nje inflacion te qendrueshem.

Literatura

- **KREU 20 – FAQE 353– 364 - Ahmet Mançellari, Sulo Hadëri, Dhori Kule, Stefan Qirici: Hyrje në ekonomi, Shtëpia botuese Pegi,Tiranë 2007**
- Prezentimi nga ligjerata do të shperndahet tek studentët.
- **DETIRE SHTEPIE:Te gjitha pyetjet ne faqe 363-364**